

2020: het Jaar van de Wilde Eend

Het is één van de bekendste vogelsoorten van Nederland. Onder de watervogels is het veruit de wijdst verspreide en meest opportunistische. Je vindt hem overal waar water is: in natuurgebieden, polders, op vennetjes en rivieren, in havens langs de kust, zelfs in de meest aangeharkte stadsparken. We hebben het over de Wilder, de Jerk of de Hele Bout, maar het beste kennen we hem als de Wilde Eend.

De Wilde Eend is zo gewoon, dat we nauwelijks in de gaten hadden dat het er de laatste decennia langzaam steeds minder werden. Toch is sinds 1990 al ongeveer 30% van onze broedpopulatie verdwenen. De winteraantallen, bestaande uit Nederlandse standvogels en wintergasten van elders, vertonen een vergelijkbare afname. Naar de oorzaken tasten we in het duister. Weten we wel genoeg over onze talrijkste eend? In 2020 krijgen we de kans om deze soort eens extra onder de loep te nemen. Vogelbescherming en Sovon hebben 2020 namelijk uitgeroepen tot Jaar van de Wilde Eend.

Teloorgang van algemene soorten

De afkalvende broedpopulatie Wilde Eenden in Nederland past in het plaatje van de brede afname van voorheen zeer algemene vogelsoorten als Spreeuw en Huismus. De Wilde Eend kan zich uitstekend aanpassen aan menselijke activiteiten en is bijzonder opportunistisch bij het kiezen van leefomgeving en voedsel. Hoe kan een dergelijke soort in de problemen

komen? Daarom is het nodig meer te weten van de demografische processen – kortweg de geboorte- en sterftecijfers – van de Wilde Eend. Sovon maakte in 2015 een eerste overzicht van onze kennis. Er bleek over de tijd niet veel te zijn veranderd in het aantal eieren dat wordt gelegd, of het aantal nesten dat succesvol uitkomt. De jachtdruk op de Wilde Eend is afgenomen en de overleving van volwassen vogels lijkt iets te zijn toegenomen. Deze ontwikkelingen konden de achteruitgang niet verklaren.

Problemen in de kuikenfase?

Wat uit het kennisoverzicht wel naar voren kwam, is dat we niet overall (genoeg) informatie over hebben. Zo bleek nagenoeg niets bekend te zijn over de overleving van kuikens tussen het moment van uit het ei komen en vliegvlug worden. Zou daar een knelpunt zitten? We zien in het voorjaar natuurlijk regelmatig dat eendenkuikens worden opgegeten. Het zijn soms dramatische tafereel, maar dat hoort er toch bij, zou je denken? Dat is ook zo, tenzij de sterf-

te onder de kuikens (ook door bijvoorbeeld voedseltekort) zo hoog is dat ze de populatie niet meer op peil kunnen houden. In 2016 werd een publieksonderzoek opgezet om getallen te verzamelen over de overleving van eendenkuikens via melding van tomen (met leeftijdsindicatie). Tot en met 2019 leverde dat vele duizenden waarnemingen op. In het Jaar van de Wilde Eend is de tijd rijp voor de volgende stap. We gaan dit voorjaar proberen om extra veel waarnemingen te verzamelen en dan de vertaalslag maken naar de populatieontwikkeling: is de kuikenoverleving inderdaad de bottleneck voor de Wilde Eend?

Niet alleen kuikens tellen

Om te kunnen berekenen welke factoren beperkend zijn voor de broedpopulatie van de Wilde Eend zijn we van plan om een populatiemodel te bouwen. De kuikenoverleving is daar een onderdeel van, maar ook alle andere demografische processen. Daarom wordt in de lopende meetnetten van Sovon ook extra aandacht besteed aan de Wilde Eend. Denk bijvoorbeeld aan Nestkaart en het Meldpunt Dode Vogels. Daarnaast willen we graag weten of de verhouding tussen het aantal mannetjes

Grote groepen Wilde Eenden worden schaarser
Foto: Hans Gebuis

Recent geschreven

Wilde Eend, hoeveel van haar kuikens worden er vliegvlug?
Foto: Ruurd Jelle van der Leij

en vrouwtjes scheef is, zoals bij sommige andere eendesoorten, en wat een indicatie kan zijn van bijvoorbeeld hoge sterfte onder wijfjes. Daarvoor is het nuttig om het aantal mannetjes en vrouwtjes in groepen Wilde Eenden te turven en in te voeren op Waarneming.nl. Datzelfde geldt voor de verhouding tussen Wilde Eenden en Soepeenden. Er zijn dus gedurende het hele jaar voor iedereen volop mogelijkheden om mee te helpen met het ontrafelen van de mysteries rondom de Wilde Eend.

Blijf op de hoogte

In de loop van deze winter zal gaandeweg steeds meer informatie verschijnen over de projecten die we zullen gaan uitvoeren binnen het Jaar van de Wilde Eend. Zo wordt er bijvoorbeeld een nieuwe versie van de KuikenTeller app ontwikkeld voor het komende broedseizoen.

Alle updates over het Jaar van de Wilde Eend zullen verschijnen op de website www.jaarvande wilde eend.nl. Houd deze website dus goed in de gaten en doe mee!

● Erik Kleyheeg

Wat is de verhouding mannetje/vrouwtjes en Soepeend/Wilde Eend?
Foto: Peter Eekelder

De Turkse Tortel

Hay Wijnhoven schreef eerder in deze serie een fijne monografie over de Merel. Nu stort hij zich op een soort waar hij ronduit lyrisch van wordt, de Turkse Tortel. Observaties in de eigen omgeving vormen aanleiding om zich in het grijsbeige duifje te verdiepen, wat tot reizen over verschillende continenten en uitgebreid literatuuronderzoek leidt. Van geliefd bij de Ottomanen tot weggezet als *European thrash* in Amerika, de Turkse Tortel kent een bewogen geschiedenis. De fascinatie voor deze succesvolle kolonist spat van de pagina's af en de prachtige eigen tekeningen zijn een echte bonus.

256 blz., € 22,99, e-book € 14,99, Atlas Contact

Terug naar Rottumerplaat

Aaldrik Pot en Nicolette Branderhorst waren in 2019 vier maanden vogelwachter op Rottumerplaat. Ze doen in woord en beeld verslag van dit verblijf en vertellen over het dagelijkse leven van mens en dier op dit onbewoonde eiland. Over de vogels en de zoutvegetaties, maar ook de dynamiek van zand, zee en wind, naast ergernis over vervuiling. Bestuderen van de natuur is voor hen een onderdeel van het levensgeluk.

239 blz., € 29,95, uitgeverij kleine Uil

Spitsbergen

Aan de indrukwekkende serie boeken van kunstenaar Erik van Ommen, met teksten van Wilma Brinkhof, is dit deel toegevoegd. Over Spitsbergen, een archipel die door klimaatopwarming wordt bedreigd. Het boek verhaalt van de bijzondere landschappen hier, het dierenleven en de onderzoekers die er soms al tientallen jaren komen. Dit alles geïllustreerd met aquarellen, schilderijen, houtsnedes enzovoort van de gekende kwaliteit.

112 blz., € 22,50, uitgeverij Volt

De Scharrelaar 2

Nummer 2 is verschenen van De Scharrelaar, het 'vogel-tijdschrift voor lezers' vol 'getuigenissen van een leven dat zonder vogels zoveel kleurlozer zou zijn'. 15 bijdragen vol leesplezier en overdenkingen van auteurs onder wie Koos Dijksterhuis, Bart Ebbing, Rob Bijlsma en Remco Daalder.

135 blz., € 14,66, e-book € 9,99, Atlas Contact

